

نبض اقتصاد
را در دست بگیرید

بحار صوت

در دوران مذاکرات و برجام، نرخ ارز بیشترین جهش را کرد
رشد اقتصادی سقوط کرد و سرمایه‌گذاری خارجی نصف شد

داده و ستانده برجام

داده و ستانده برجام

مذاکرات برجام در دولت حسن روحانی با هدف رفع همه تحریم‌های اقتصادی علیه ایران انجام شد و در سال ۱۳۹۴ به امضا رسید اما در همان ماه‌های اول هم مشخص شد آمریکا قصدی برای اجرای برجام ندارد و متأسفانه دولت حسن روحانی یک طرفه همه تعهدات ایران برای کاهش غنی‌سازی و بتن‌ریزی راکتور اراک را انجام داد و دست ایران را در پوست گردو گذاشت. از سال ۱۳۹۷ هم آمریکا رسماً از برجام خارج شد و همه تحریم‌هایی که قرار بود با برجام لغو شوند را دوباره احیا کرد و طی ۷ سال اخیر صدها تحریم جدید را هم وضع و اجرا کرده است. تا پیش از این فقط تحریم‌های ذیل قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد اسماً و به لحاظ حقوقی اجرا نشده بود که با اجرای مکانیسم ماشه، آنها هم اجرا می‌شود.

بنابراین هم اکنون می‌توان گفت که برجام یک پدیده سیاسی مُرده است و ضروری است نتایج اقتصادی آن مورد ارزیابی قرار گیرد. بدین منظور شاخص‌های اقتصادی ۱۰ سال دوره اجرای برجام (۱۳۹۴ تا ۱۴۰۴) را با ۱۰ سال قبل آن خصوصاً دولت‌های نهم و دهم مقایسه کردیم چراکه اصلاح‌طلبان در دولت‌های روحانی و پزشکیان مدعی بودند و هستند که دولت احمدی‌نژاد عامل وضع تحریم‌های ذیل قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد بود.

اکنون باید دید در ۱۰ سال که برجام بدون تحریم‌های ذیل قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد اجرا شد با دوران دولت احمدی‌نژاد که تحریم‌های ذیل قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد اجرا می‌شد چه تفاوتی دارد؟

نرخ ارز

مهمترین شاخص اقتصادی برای مردم قطعاً نرخ ارز است. در ۸ سال دولت احمدی‌نژاد نرخ ارز ۲۵۲ درصد افزایش پیدا کرد؛ یعنی در دوره‌ای که قطعنامه‌های تحریمی شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه ایران وضع و اجرا می‌شد. اما در ۸ سال دولت حسن روحانی که تماماً به مذاکرات و امضای برجام و پیگیری اجرای آن تلف شد و قطعنامه‌های تحریمی شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه ایران به اصطلاح متوقف شده بود، نرخ ارز ۷۰۳ درصد گران شد یعنی روند افزایش نرخ ارز تقریباً ۳ برابر دوره دولت احمدی‌نژاد بود. در ۳ سال دولت شهید رئیسی که ریل اقتصادی کشور عوض شد و دولت تمرکزش را از مذاکره‌بازی به رفع مشکلات قرار داد، نرخ ارز ۱۳۳ درصد گران شد که میانگین سالانه آن ۴۴ درصد می‌شود که نصف میانگین سالانه در دولت مذاکره‌باز حسن روحانی بود.

دلیل این موضوع هم مشخص است. تمرکز دولت‌ها بر مذاکره، سبب شرطی شدن اقتصاد و بازارهای کشور به نتیجه مذاکرات می‌شود و از آنجا که آمریکا و اروپا هیچ‌گاه قصدی برای رفع تحریم‌ها ندارند، تداوم مذاکرات فرسایشی و بی‌حاصل سبب نوسان‌گیری از مردم در بازار ارز می‌شود.

میانگین سالانه (درصد)	مدت دوره (سال)	درصد افزایش در طول دوره	نرخ ارز ابتدای دوره (ریال)	نرخ ارز انتهای دوره (ریال)	تمرکز سیاسی - اقتصادی دولت	توان داخلی
۳۲	۸	۲۵۲	۳۱۸۰۷	۹۰۲۴	دولت احمدی‌نژاد	توان داخلی
۸۸	۸	۷۰۳	۲۵۵۳۰۹	۳۱۸۰۷	دولت روحانی	مذاکره
۴۴	۳	۱۳۳	۵۹۴۱۹۰	۲۵۵۳۰۹	دولت شهید رئیسی	توان داخلی
۶۸	۱	۶۸	۱۰۰۰۰۰۰	۵۹۴۱۹۰	دولت پزشکیان	مذاکره

رشد اقتصادی

شاخص مهم اقتصادی دیگر رشد اقتصادی کشور است. طبق گزارش بانک مرکزی، متوسط رشد اقتصادی ایران در ۸ سال دولت احمدی‌نژاد با وجود وضع قطعنامه‌های تحریمی علیه ایران ۲،۵ درصد بود اما در ۸ سال دولت روحانی که به مذاکره و برجام گذشت به ۱،۵ درصد سقوط کرد. در ۳ سال دولت شهید رئیسی اما تمرکز دولت بر تولید داخلی و عدم شرطی‌سازی اقتصاد به مذاکرات، رشد اقتصادی کشور جهش کرد و به ۴،۵ درصد رسید. اما در ۲ فصل نخست دولت پزشکیان رشد اقتصادی مجدداً نزولی شد.

درصد	رشد اقتصادی
۲٫۵	متوسط ۸ سال دولت احمدی‌نژاد
۱٫۵	متوسط ۸ سال دولت روحانی
۴٫۵	متوسط ۳ سال دولت رئیسی
۳٫۵	متوسط ۲ فصل اول دولت پزشکیان

سرمایه‌گذاری خارجی

یکی از اهداف برجام، جذب سرمایه‌گذاران خارجی بود. دولت حسن روحانی مدعی بود که به علت قطعنامه‌های تحریمی سازمان ملل که در دوره احمدی‌نژاد وضع شده بود، سرمایه‌گذاران خارجی تمایلی به حضور در ایران نداشتند و با امضای برجام، موج سرمایه‌گذاری خارجی راهی ایران خواهد شد.

دولت	مجموع سرمایه‌گذاری خارجی (میلیارد دلار)
۸ سال دولت احمدی‌نژاد	۲۴
۸ سال دولت روحانی	۱۱۴

کاهش رشد نقدینگی به تنهایی نمی تواند مانع تورم شود

✪ استاد دانشگاه گفت: کسری قابل توجه بودجه به دلیل عدم انضباط مالی دولت فشار تورمی ایجاد می کند.

محمد طاهر احمدی؛ استاد اقتصاد و عضو هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد در گفت وگو با خبرنگار ایبنا با اشاره به عملکرد بانک مرکزی در موضوع کاهش نقدینگی اظهار کرد: نومی که در اقتصاد ایران شاهد آن هستیم نشأت گرفته از عوامل مختلفی است؛ یعنی نمی توان تمام تورم را به رشد نقدینگی نسبت داد، چراکه باوجود اتخاذ سیاست کاهش رشد نقدینگی تورم راه خود را بنابه دلایل مختلف طی کرده و به تورم های پیشین یا تورم تک رقمی نزدیک نشده است. وی تصریح کرد: در اقتصادی با فاکتورها و مؤلفه های اقتصاد ایران؛ وقتی دولت و سایر مسائل نیزبسترهای افزایش نرخ تورم فراهم می کنند؛ نباید انتظار داشت بانک مرکزی به تنهایی تورم را کنترل کند. این استاد دانشگاه با بیان اینکه کسری قابل توجه بودجه به دلیل عدم انضباط مالی دولت فشار تورمی ایجاد می کند، تأکید کرد: به واسطه تورم، بنگاه های تولیدی تعدیل نیرومی کنند و بیکاری افزایش می یابد؛ بنابراین نمی توان با اطمینان گفت یکی دو عامل در رشد تورم اثرگذارند که سریعاً انگشت اتهام را به سمت رشد نقدینگی ببریم.

احمدی معتقد است: نرخ رشد پایین اقتصاد، گسترش شکاف طبقاتی و سایر چالش های موجود در اقتصاد ایران محصول سیاست های یکی دو ساله نیست، بلکه ریشه در دهه های گذشته و سیاست ها و بی برنامه گی ها و عدم انضباط مالی دارد که متأسفانه زوایای پیدا و پنهان و تبعات آن را در نظر نگرفتند. بر همین اساس به جرات می توان گفت بخش قابل توجهی از مشکلات امروز اقتصاد ایران با تأکید بر تورم بالا، ناشی از مجموعه متعددی از عوامل مختلف است که بحث نقدینگی عامل اصلی آن نیست. عضو هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد در این باره توضیح بیشتری داد و گفت: در صورتی که مسئولان قادر به مهار و کنترل رشد نقدینگی شوند بازمم سایر عوامل ساختاری روی افزایش نرخ تورم اثرگذارند.

وی ادامه داد: وجود یک دولت بزرگ که بعضاً در طرح هایی صد ها میلیارد دلار هزینه می کند که روی روند رشد اقتصادی و عرضه کالا و ارائه خدمات مفید به جامعه اثر گذار نیست؛ خود یک معضل بسیار بزرگ است.

احمدی گفت: تزریق نقدینگی از سوی دولت به جامعه از هر طریقی که باشد، بلافاصله تقاضا برای انواع کالا و خدمات را در جامعه افزایش می دهد. از آن سو وقتی کالا و خدماتی برای ارائه ندارید باید پروژه ها و اقدامات شعبا بتوانند به عرضه کالا و خدمات برای پاسخ دادن به تقاضای ایجاد شده منجر شود؛ فقدان این موارد تورم را تشدید می کند؛ بنابراین دست نهادهایی که برای کاهش نرخ تورم تلاش می کنند، بسته می شود.

این استاد دانشگاه گفت: در اقتصاد رعایت اصل مهمی مثل ایجاد تناسب بین بخش تولید و خدمات و طرف عرضه و بخش تولید و کالا در طرف تقاضا بسیار مهم است. عدم تناسب در این بخش ها چالش زا ست ضمن اینکه الزاماً تزریق پول به تولید به مثابه تقویت تولید نیست، زیرا این اقدامات نه تنها در کوتاه مدت بلکه در بلندمدت نیز اثری به جا نمی گذارد.

وی در پایان گفت وگو اظهار کرد: تا زمانی که دولت بزرگ و حجیم است و فضای مناسب برای ابداع، نوآوری و افزایش بهره وری بخش خصوصی فراهم نشده سیاست های تزریق نقدینگی به بخش تولید یا سایر سیاست های کاهش نرخ تورم و کاهش رشد نقدینگی راه به جا نمی برد و موقتی است.

ساختاری عمل کردن تنها راهکار مقابله با تورم و بیکاری است.

نوسانات نرخ دلار ناشی از انتظارات تورمی است

✪ افزایش نرخ ارز رانمی توان ناشی از کمبود عرضه یا افزایش تقاضا دانست بلکه بازتابی از فضای هیجانی بازار و نگرانی های عمومی تلقی کرد.

به گزارش ایبنا، سید کمال سیدعلی، کارشناس پولی و ارزی با اشاره به موضوع مکانیسم ماشه اظهار کرد: تحریم های آمریکا تاکنون به قدری طاق و فرسوا شدیدی بوده است که اجرائی شدن یا نشدن مکانیسم ماشه اتفاق خاصی را در اقتصاد ایران رقم نمی زند.

وی ادامه داد: البته که به طور قطع اولویت دستگاه دیپلماسی کشور باید حل موضوع مکانیسم ماشه از طرق گفت وگو و مذاکره باشد، اما مادامی که بتوانیم نفت کشور را بفروشیم که در حال حاضر این موضوع به خوبی در حال انجام است، فعال شدن مکانیسم ماشه بی اثر خواهد بود.

معاون ارزی اسبق بانک مرکزی یادآور شد: طی یک ماهه اخیر جنبه روانی مکانیسم ماشه بر رنگت زده بوده است. تا جایی که دیدیم پس از زمزه ها درباره فعال شدن آن قیمت دلار افزایش پیدا کرد؛ اما با اخبار مثبت از مذاکره با ژانژس بین المللی ارزی اتمی و پس از اینکه هیجانات روانی اسپنک تک تا حدودی تخلیه شد، قیمت دلار نیز روند کاهشش به خود گرفت.

سیدعلی تأکید کرد: در شرایط کنونی، تقاضای واقعی چندانی در بازار وجود ندارد و نیازهای ارزی کشور همانند گذشته در بازار رسمی تأمین می شود. این کارشناس پولی و ارزی اظهار کرد: آنچه این روزها به نوسان نرخ دلار دامن زده، بیش از هر موردی ریشه در انتظارات تورمی و فضای روانی ناشی از اخبار مربوط به مکانیسم ماشه دارد؛ بنابراین افزایش نرخ ارز رانمی توان ناشی از کمبود عرضه یا افزایش تقاضا دانست، بلکه باید آن را بازتابی از فضای هیجانی بازار و نگرانی های عمومی تلقی کرد. سیدعلی افزود: اگر درآمد حاصل از صادرات به ویژه برای بخش خصوصی طبق روال عادی وجود داشته باشد و منابع ارزی به خوبی مدیریت شود و در فروش نفت نیز به خوبی عمل کنیم، مکانیسم ماشه مشکلی خاصی ایجاد نخواهد کرد.

وی با اشاره به برخی زمزمه هایی بر تک نرخی شدن ارز در شرایط کنونی کشور گفت: در شرایطی که اقتصاد ایران درگیر تحریم های غرب است و با ناترازی های جدی در انرژی و فشار هزینه خانوارها روبه روست، اجرای سیاست تک نرخی می تواند تبعات تورمی قابل توجهی داشته باشد.

معاون ارزی اسبق بانک مرکزی تأکید کرد: امروز بیش از هر عاملی نیاز به مدیریت محتاطانه و ربهزیرا تصمیمات شتاب زده احساس می شود تا دستاوردهای اخیر در کنترل انتظارات و آرام سازی بازار ارز در شرایط خطیر جنگ اقتصادی حفظ شود. سیدعلی یادآور شد: چند نرخی بودن ارز مانند چند نرخی بودن قیمت بنزین، در شرایط کنونی به کنترل قیمت ها به ویژه کالاهای اساسی کمک می کند و آرامش روانی و اقتصادی خانوارها را به همراه دارد؛ بنابراین لازم است در شرایط کنونی، اجرای سیاست تثبیت نرخ ارز همچنان ادامه پیدا کند.

نصف اقتصاد رادر دست بگیرید

Charsogh newspaper

یکشنبه ۳۰ شهریور ۱۴۰۴ ■ سال اول ■ شماره ۲۷۸

ابهامات قانونی اجرای مالیات جریمه‌ای بانک‌ها در تسهیلات مسکن

گزارش

✪ سازمان امور مالیاتی موظف است از بانک‌ها و مؤسسات اعتباری که تعهدات خود در پرداخت تسهیلات مسکن را انجام نداده‌اند، مالیاتی معادل ۲۰ درصد از تعهدات انجام نشده دریافت کند.

در چارچوب قانون جهش تولید مسکن، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری مکلف به پرداخت تسهیلات مسکن هستند و برای ضمانت اجرای این تعهد، مالیات جریمه‌ای تعیین شده است.

بر اساس گزارش تازه مرکز پژوهش‌های مجلس که به بررسی اجرای این قانون پرداخته، عملکرد شبکه بانکی در سه سسال اول اجرای قانون ضعیف بوده و بسیاری از

بانک‌ها مشمول جریمه مالیاتی شده‌اند.

گفتنی است، براساس ماده ۴ قانون جهش تولید مسکن، ۲۰ درصد از تسهیلات بانک‌ها باید به بخش مسکن اختصاص یابد و بانک مرکزی سهمیه‌ها و ابلاغیه‌های لازم را به سیستم بانکی ارائه کرده است؛ اما در همین خصوص سبحانیان رئیس سازمان مالیاتی گفت: تاکنون بیش از ۲۰۰ هزار میلیارد تومان بابت عدم عملکرد سال اول و دوم قانون جهش تولید مسکن مالیات از بانک‌ها مطالبه شده که همه این مالیات مورد اعتراض بانک‌ها قرار گرفته است.

در جریان اعتراض بانک‌ها، دیوان عدالت اداری متناسب با ۸۰ درصد مالیات تعیین شده به نفع بانک‌ها رأی داده است. تاکنون حدود ۳ هزار میلیارد تومان مالیات از بانک‌ها بابت عدم اجرای تکالیف قانونی جهش تولید مسکن اخذ شده است.

زنجیره ارزش فولاد در تنگنای زیرساخت و ناترازی انرژی

مجتبی بابائی

پژوهشگر حوزه صنعت

✪ صنعت آهن و فولاد ایران طی یک دهه اخیر با رشد قابل توجه در حلقه‌های مختلف زنجیره ارزش از سنگ آهن تا محصولات نهایی همراه بوده و توانسته جایگاه خود را در میان تولیدکنندگان جهانی تثبیت کند اما در سال ۱۴۰۳، سایه سنگین ناترازی انرژی، کمبود برق و گاز و محدودیت‌های تازه بر این صنعت افتاد.

صنعت آهن و فولاد به عنوان یکی از بزرگ‌ترین و پویاترین صنایع در سطح جهان شناخته می‌شود که یکی از مهم‌ترین عناصر زیرساخت اقتصادی صنعتی یک ملت است و مصرف سرانه فولاد، شاخصی گویا از صنعتی شدن و پیشرفت یک کشور است.

این صنعت یک بخش بسیار پیچیده است که به طور ذاتی با اقتصاد جهانی به عنوان یک کل مرتبط است. از این رو، تحولات جدید در این صنعت تأثیر به‌سزایی بر اقتصادهای جهانی دارد؛ با این حال، به شدت مستعد تأثیرپذیری از رویدادهای بین‌المللی نیز است.

رواقع، صنعت آهن و فولاد یک بخش اقتصادی است که به استخراج، فرآوری و تبدیل آهن به انواع آلیاژهای آن اختصاص دارد و فولاد به دلیل تقاضای بالای آن توسط صنایع بزرگ و کلیدی مانند ساخت‌وساز، حمل‌ونقل و ساخت ماشین‌آلات، یکی از پرکاربردترین مواد برای توسعه جهانی است. زنجیره ارزش آهن و فولاد شامل سنگ آهن، آهن اسفنجی، فولاد میانی و محصولات فولادی است.

تغییرات تولید زنجیره ارزش آهن و فولاد ایران در یک دهه اخیر

سنگ آهن منبع آهن و حلقه اول زنجیره ارزش صنعت آهن و فولاد است؛ بنابراین، برای تولید فولاد یک ماده ضروری است که به‌نوبه خود برای حفظ یک پایه صنعتی قوی حیاتی است. طبق برآورز سازمان زمین‌شناسی ایالات متحده آمریکا، منابع جهانی سنگ آهن بیش از ۸۰۰ میلیارد تن است که حاوی بیش از ۲۳۰ میلیارد تن آهن خواهد بود. طبق گزارش این سازمان، میزان تولید سنگ آهن جهان در سال ۲۰۲۴ حدود یک میلیارد و شصصد تن بوده که استرالیا با تولید ۵۸۰ میلیون تن در رتبه اول قرار دارد و ایران با تولید ۵۹ میلیون تن در جایگاه پنجم جهان قرار گرفته است.

آهن اسفنجی به عنوان دومین حلقه از زنجیره ارزش آهن و فولاد معمولاً حاوی حدود ۹۴ تا ۹۶ درصد آهن است و بقیه آن از ناخالصی‌هایی مانند سیلیس، کربن، گوگرد و فسفر تشکیل شده است. ساختار متخلخل آن سطح بالایی را ایجاد می‌کند که آن را به یک ماده اولیه عالی برای فولادسازی تبدیل می‌کند. طبق آمار انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران (ایسفا)، میزان تولید آهن اسفنجی ایران در طی سال‌های اخیر همواره رشد داشته است. میزان تولید آهن اسفنجی در سال ۱۴۰۳ حدود ۳۳.۶۵۹ هزار تن بوده که نسبت به سال ۱۳۹۶ (۲۲.۵۶۱ هزار تن) حدود ۲۰.۹ درصد رشد داشته است. افزایش تولید سنگ آهن، توسعه سرمایه‌گذاری واحدهای تولیدکننده آهن اسفنجی، دسترسی به منابع انرژی ارزان (گاز طبیعی)، افزایش تقاضا برای فولاد داخلی و صادرات و حمایت‌های دولتی و سیاست‌های صنعتی را می‌توان از جمله دلایل رشد تولید آهن اسفنجی طی سال‌های اخیر در ایران معرفی کرد.

رشد چشمگیر تولید فولاد میانی طی دهه اخیر

فولاد خام یا فولاد میانی به محصولی اطلاق می‌شود که در مراحل اولیه تولید فولاد شکل می‌گیرند و هنوز به محصولات نهایی یا قابل استفاده در صنایع مختلف تبدیل نشده‌اند. این نوع فولاد معمولاً به عنوان ماده اولیه برای تولید محصولات نهایی فولادی به کار می‌رود. محصولات فولاد میانی شامل شمش فولاد (Billet)، شمش بزرگ (Bloom) و تخت‌ن (Slab) هستند که در مراحل بعدی به محصولات فولادی تبدیل می‌شوند. تولید فولاد میانی در ایران در سال‌های اخیر دارای نوسان بوده اما در مجموع در یک

دهه اخیر میزان تولید فولاد میانی کشور رشد بسیار چشمگیری داشته است ولی همچنان با هدف گذر ای ۵۵ میلیون تنی، سمد چشم‌انداز توسعه ۱۳۰۴ فاصله بسیار زیادی دارد. میزان تولید فولاد میانی در سال ۱۴۰۳ حدود ۳۰.۲۸۵ هزار تن بوده که به نسبت سال ۱۳۹۶ (۱۶.۶۵۶ هزار تن) حدود ۸۰.۸۱ درصد رشد داشته است. محصولات فولادی به محصولاتی اطلاق می‌شود که در مراحل نهایی تولید فولاد شکل می‌گیرند و برای کاربرد در صنایع مختلف استفاده می‌شوند. محصولات نهایی فولاد شامل مقاطع طولی فولادی (تیرآهن، میلگرد، نبشی، ناودانی و سایر مقاطع) مقاطع تخت فولادی (ورق گرم، ورق سرد و ورق پوشش دار) هستند. تولید محصولات فولادی نیز در سال‌های اخیر دارای نوسان بوده ولی در یک دهه اخیر میزان تولید فولاد میانی کشور رشد نسبتاً محسوسی داشته است. میزان تولید محصولات فولادی در سال ۱۴۰۳ حدود ۲۲.۰۹۲ هزار تن بوده که به نسبت سال ۱۳۹۴ (۱۷.۳۷۵ هزار تن) حدود ۲۷.۲ درصد رشد داشته است.

تغییرات واردات و صادرات زنجیره ارزش آهن و فولاد در یک دهه اخیر

بررسی میزان صادرات کنسانتره آهن در بازه ۱۳۹۴-۱۴۰۳ نشان می‌دهد که مجموع ارزش حاصل از عملکرد این بخش برابر با ۱.۵۳۵.۳۲۱.۸۹۲ دلار بوده و بیشترین میزان صادرات در سال ۱۳۹۵ به مقدار ۶۲۰.۴۸۰.۱۵۲ دلار و کمترین آن در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ به مقدار صفر دلار ثبت شده است. همچنین، میزان واردات آن در طی این یک دهه تقریباً صفر بوده است. به‌طور کلی در زمینه کنسانتره آهن در یک دهه اخیر، ایران یک کشور صادرکننده صرف بوده که این موضوع در نگاه اول شاید به دلایل درآمد ارزی سریع، اشتغال در بخش معدن و فرآوری اولیه به عنوان یک نشانه مثبت اقتصادی تلقی شود اما از آنجایی که کنسانتره آهن یک محصول نیمه‌خام است و به نسبت سایر محصولات زنجیره آهن و فولاد ارزش افزوده کمتری ایجاد می‌کند، نشانه‌ای از خام‌فروشی و دست رفتن فرصت‌های اقتصادی مهم است.

بررسی میزان صادرات آهن اسفنجی در بازه ۱۳۹۴-۱۴۰۳ نشان می‌دهد که مجموع ارزش حاصل از عملکرد این بخش برابر با ۱.۸۸۹.۵۱۷ دلار بوده و بیشترین میزان صادرات در سال ۱۴۰۲ به مقدار ۳۶۱.۲۸۳.۶۶۰ دلار ثبت شده است. همچنین میزان واردات نیز بیانگر آن است که مجموع ارزش حاصل از عملکرد آن در این بازه برابر با ۱.۵۳۵.۴۷۱ دلار بوده و بیشترین میزان واردات در سال ۱۴۰۱.۲۱۱ دلار به ثبت رسیده است. صادرات آهن اسفنجی می‌تواند نشانه مثبتی از صنعتی شدن و ایجاد ارزش افزوده نسبت مواد خام (کنسانتره آهن) باشد اما در مقابل ارزش افزوده محصولات میانی و نهایی فولاد نشان‌دهنده در دست دادن

عملکرد بانک‌ها

گزارش نشان می‌دهد که شبکه بانکی تنها حدود ۳۰ درصد از تکالیف خود را در سه سال اول اجرای قانون انجام داده است. به همین دلیل، بخش عمده‌ای از بانک‌ها مشمول مالیات جریمه‌ای شده‌اند.

ابهامات قانونی و چالش‌ها

گزارش به چند ابهام مهم در متن قانون اشاره کرده است: ابهام در عبارت «در قالب بودجه سنواتی»: مشخص نیست آیا برای دریافت مالیات جریمه، حتماً باید مبلغ آن در قانون بودجه سالانه ذکر شود یا سازمان امور مالیاتی می‌تواند بدون آن نیز اقدام کند. برای رفع این ابهام، پیشنهاد شده در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ بندی برای دریافت جریمه معوق سه سال اول اجرای قانون (تا سقف ۲۰۰ هزار میلیارد تومان) درج شود.

همچنین برخی بانک‌ها مدعی‌اند به دلیل عدم معرفی متقاضی از طریق سامانه وزارت راه و شهرسازی، نتوانسته‌اند تسهیلات پرداخت کنند و جریمه شدن آن‌ها در این شرایط ناعادلانه است.

پیشنهاد‌های اصلاحی

به منظور بهبود اجرای قانون و رفع مشکلات موجود، گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس، پیشنهادهایی ارائه کرده است: ایجاد فرصت‌های جبرانی: بانک‌هایی که به دلیل مشکلات سامانه‌های جریمه شده‌اند، می‌توانند در سال‌های آینده با پرداخت تعهدات معوق علاوه بر سهمیه سال جاری، مالیات پرداخت شده را به صورت اعتبار مالیاتی بازپس گیرند.

رفع ابهامات قانونی: تأکید شده است که ابهامات قانونی باید برطرف شود تا تکلیف هر بانک مشخص و شفاف باشد و هنگام دریافت جریمه، اعتراضی وجود نداشته باشد.

گزارش به وضوح نشان می‌دهد که مالیات جریمه‌ای به عنوان اهرم فشار بر بانک‌ها طراحی شده تا اجرای قانون

جهش تولید مسکن تضمین شود، اما عملکرد ضعیف بانک‌ها و ابهامات قانونی موجب شده است که اجرای این مکانیسم با چالش‌هایی همراه باشد. به همین دلیل کارشناسان‌ها اصلاح قوانین، رفع ابهامات و ایجاد فرصت‌های جبرانی برای بانک‌ها تأکید کرده‌اند تا منابع لازم برای تولید مسکن تأمین شود و عدالت و شفافیت در اجرای قانون حفظ گردد.

تاکتون حدود ۳ هزار میلیارد تومان مالیات از بانک‌ها بابت عدم اجرای تکالیف قانونی جهش تولید مسکن اخذ شده است

اقتصاد اسرائیل در سایه جنگ غزه

✪ اقتصاد اسرائیل تحت تأثیر جنگ بی‌وقفه در غزه که با گسترده‌ترین نسل‌کشی در دهه‌های اخیر همراه بوده، به شدت آسیب‌دیده است؛ در حالی که کسب‌وکارها و نیروی کار این کشور با کمبود شدید مواجه‌اند. اقتصاد فلسطین در غزه و کرانه باختری نیز با فروپاشی کامل و بحرانی بی‌سابقه روبه‌رواست.

به گزارش بلومبرگ؛ اقتصاد «اسرائیل» تحت فشار فزاینده‌ای قرار گرفته است چراکه جنگ در غزه که به جنایات نسل‌کشی منجر شده، نه تنها زندگی و معیشت فلسطینیان را ویران کرده، بلکه کسب‌وکارها و نیروی کار در «اسرائیل» را نیز به شدت متأثر ساخته است.

در دو سال گذشته، فراخوان‌های مکرر نظامی موجب کمبود نیروی انسانی در شرکت‌ها شده است. نیروود واکس، یکی از بنیان‌گذاران شرکت دات‌کمور Big ID اعلام کرد که در مقطعی، ۲۰ درصد از ۶۰۰ کارمند شرکت، یعنی حدود یک چهارم نیروی کاری در «اسرائیل»، در نیروهای دفاعی مشغول خدمت بوده‌اند. او افزود: «این موضوع تأثیر قابل توجهی بر پروژه‌های بلندمدت و فعالیت‌های تحقیق و توسعه گذاشته است، چراکه نیروهای کلیدی غایب بوده‌اند.»

به‌کارگیری تا ۳ هزار ذخیره نظامی، معادل تقریباً ۳ درصد از نیروی کار، به‌ویژه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط را به شدت آسیب‌زده است. رون تومر، رئیس انجمن تولیدکنندگان «اسرائیل»، تأکید کرد: «برای کسب‌وکارهای کوچک، غیبت چند نفر می‌تواند به سرعت منجر به تعطیلی آن‌ها شود.»

اما در حالی که اقتصاد «اسرائیل» دچار رکود شده، فروپاشی واقعی و گسترده‌تر در غزه و کرانه باختری در جریان است. زیراتش مبارران‌های مداوم، محاصره سختگیرانه و جابجایی گسترده، بانک‌های عادی فلسطینیان را از میان برده است.

پیش از یک نسل» توصیف کرده است.

وزارت بهداشت غزه گزارش داده است که بیش از ۶۵ هزار فلسطینی از اکتبر ۲۰۲۳ تاکنون کشته شده‌اند؛ جنگی که بسیاری از نهاد‌های حقوق بشری و دولت‌ها آن را نسل‌کشی می‌نامند. ویرانی خانه‌ها، بیمارستان‌ها، مدارس و زمین‌های کشاورزی، هرگونه زندگی اقتصادی عادی فلسطینیان را از میان برده است.

این جنگ همچنین «اسرائیل» را در عرصه بین‌المللی منزوی کرده است. اتحادیه اروپا، بزرگ‌ترین شریک تجاری «اسرائیل»، در حال بررسی تعلیق امتیازات تجاری ترجیحی است، در حالی که فرانسه و عربستان سعودی خواهان به رسمیت شناختن گسترده‌تر دولت فلسطین هستند. صادرکنندگان «اسرائیل» به‌ویژه در بخش فناوری و دفاع، گزارش داده‌اند که مشتریان اروپایی‌شان از ارتباط آشکار اجتناب می‌کنند و مذاکرات غالباً پشت‌درهای بسته صورت می‌گیرد.

بازارهای مالی نیز این فشارها را به سرعت بازتاب داده‌اند. شاخص بورس تل‌آویپوس از اظهارات نخست‌وزیر بنیامین نتانياهو درباره ضرورت خودکفایی «اسرائیل» سقوط کرد؛ نشان‌دهنده این است که جنگ از نوازی سیاسی و اقتصادی این کشور را تشدید می‌کند. اگرچه نتانياهو بعداً این اظهارات را تعدیل کرد، اما نگرانی سرمایه‌گذاران همچنان پایرجاست.

در زندگی روزمره، تأثیر این بحران اقتصادی به وضوح مشاهده می‌شود. بانیوپایا، پرشک‌طب سنتی چینی، سه بار به خدمت فراخوانده شد و بیش از شش ماه از کار خود دور بود تا آنجا که مجبور شد یکی از کلینیک‌هایش را تعطیل کند. در مقابل، آوز اپستین، هم‌بنیان‌گذار شرکت Wonder Robotics، می‌دهد در ارتش خدمت می‌کند و روزها شغل خود را ادامه می‌دهد. او می‌گوید: «برای انجام وظیفه خواهیم رفت؛ هم به خاطر احساس مسئولیت و هم به این دلیل که یادگرفته‌ام هر دورا با هم مدیریت کنم.»

ارزیابی وضعیت آمایش سرزمینی در کشور

ارزیابی آمایش سرزمینی در ایران با وجود سابقه‌ای پنجاه ساله و تصویب سند ملی در سال ۱۳۹۶، همچنان در مرحله اسنادن باقی مانده و به دلیل نبود

ابزارهای اجرایی، ضعف هماهنگی نهادی و مقاومت دستگاه‌ها در واگذاری قدرت، خروج ملموسی برای توسعه متوازن کشور نداشته است.

سرزمین ایرانی با تمدنی چند ده هزار ساله، اکولوژی شکننده و موقعیت ژئوپلیتیک راهبردی، دارای ۱۰ درصد از نفت و ۲۱ درصد گاز جهان است. در این میان، بهره‌گیری از رویکرد آمایش سرزمین با توجه به شرایط خاص حاکم برزستگاه، فرهنگ و اجتماع ایران می‌تواند در مسیر توسعه پایدار کشور

دستاوردهای قابل ملاحظه‌ای داشته باشد. در حال حاضر، آمایش سرزمین در ایران شامل تهیه اسناد است اما متأسفانه ابزارها، روش‌ها و قوانینی برای اجرای آن وجود ندارد. عملیاتی شدن آمایش سرزمین به عنوان برنامه‌ریزی فرابخشی، مشارکت‌محور، هماهنگ‌کننده و یکپارچه‌ساز در گرواصلاحات ساختاری است و تازمانی که اصلاحات ساختاری انجام نشود، عملکرد حادقلی خواهد داشت.

اصلاحات ساختاری از مسیر به‌کارگیری نظریات فرآیندی (نهادگرایی، مدیریت یکپارچه‌روویکرد شبکه‌ای)، توجه به ساختار سرزمین، گفتمان‌سازی، اصلاح قوانین، داشتن سیاست خارجی فعال، تقویت جایگاه آمایش سرزمین و محدود کردن نقش بازیگران سیاسی و غیرمرتبط با نظام آمایش سرزمین عملیاتی می‌شود. این بازیگران تمرکز قدرت و ثروت در توزیع منابع و امکانات را در اختیار داشته و بیشترین تأثیر را در به‌هم‌ریختگی فضای عمومی حاکم بر آمایش سرزمینی دارند که باید با قوانین مستحکم، نقش آن‌ها محدود شود.

آمایش سرزمین یک رویکرد است که باید تبدیل به بینش کلان در سطح ملی شود. در این جهت فقدان سازوکارهای الزام‌ور در نظام برنامه‌ریزی بخشی، باعث بی‌اعتمادی به فرآیند آمایش سرزمین شده است. آمایش سرزمین نیازمند یک نهاد متولی است که همه دستگاه‌های اجرایی به آن متعهد باشند، همانطور که در اروپا همه سازمان‌ها باید با نهاد ESDP (برنامه‌ریزی توسعه فضایی اروپا)

همکاری کنند. هم‌اکنون مجلس شورای اسلامی و سازمان برنامه و بودجه به عنوان دو نهاد بسیار مهم در تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی عمومی شناخته می‌شوند اما طبق یافته‌های به دست آمده، این نهادها هنوز نتوانسته‌اند ابعاد تلقیی میان خودشان را ایجاد کنند. در این حالت هرروزارتخانه‌ای برنامه و اولویت‌های خاص خودش را بدون توجه به تبعات ملی و فرادستگاهی در رابطه باآمایش سرزمین در دستور کار دارد. برای برنامه‌ریزی و راهبری این مسئله استراتژیک‌نیزشورای عالی آمایش سرزمین تأسیس شده است؛ اما برای اینکه این شورا بتواند مؤثر واقع شود، باید به عنوان یک شورای کاملاً فرادستگاهی همچون شورای عالی انقلاب فرهنگی با حضور رئیس‌جمهور ساختار پیدا کند. نظر گرفتن نهادها و روابط آن‌ها بر اساس یک سیستم یکپارچه شبکه‌ای می‌تواند متمم موفقیت تحقق‌پذیری اسناد آمایش سرزمین باشد. مواردی چون حجم نظام برنامه‌ریزی و تعداد نیروی انسانی و دستگاه‌های اجرایی مختلف شاید اهمیت کمتری در مقابل روابط بین نهادی و رویکرد حاکم بر آن‌ها داشته باشد. نظام برنامه‌ریزی برخی از کشورها از لحاظ نهاد و تعداد نیروی انسانی از نظام برنامه‌ریزی ایران به طور قابل توجهی کوچک‌تر است اما چون این نظام برنامه‌ریزی در آن‌ها بر اساس پیام‌رترهای مهمی نظیر سیستم و روابط دقیق، زیر و پایه‌ش و ارزیابی کارآمد، التزام به رعایت قوانین بالادستی و ضمانت‌های اجرایی مختلف ایجاد شده، دارای عملکرد بهینه‌تر نسبت به نظام برنامه‌ریزی در ایران است. نظام برنامه‌ریزی آمایش سرزمین با وجود اینکه ماهیت آن با ایدئولوژی‌های کلان انقلاب اسلامی ارتباط نزدیکی دارد و پس از انقلاب نیز نهادهایی در ارتباط با کشش عدم تعادل‌های منطقه‌ای و محرومیت‌زایی مانند جهاد سازندگی، بنیاد مسکن و کمیته امداد شکل گرفته و به سمت کاهش فقر، رسیدن به عدالت اجتماعی، رفع نابرابری‌ها، محرومیت‌زدایی، توسعه و توازن منطقه‌ای حرکت می‌کردند اما باید اظهار داشت در این زمینه توفیق چندانی حاصل نشده است.

چرا تولید و عرضه بنزین با اکتان ۹۵ متوقف شد؟

اگرچه با آغاز عرضه بنزین سوپر وارداتی توسط بخش خصوصی طی روزهای آینده، بنزین با اکتان ۹۵ دوباره به سید سوخت خودروهای کشور بازمی‌گردد، اما عدم توزیع این نوع سوخت در ماه‌های گذشته به‌معنای عدم توانمندی تولید آن در پالایشگاه‌های کشور نیست.

اگرچه هنوز زمان دقیقی برای عرضه بنزین سوپر وارداتی توسط بخش خصوصی اعلام نشده؛ اما می‌توانیم بگویم رنگ شروع شمارش معکوس عرضه این نوع بنزین به صدا درآمده و طی روزهای ابتدایی پاییز آریار است توزیع آن پس از کشف قیمت در بورس انرژی آغاز شود.

با عرضه بنزین ویژه یا همان بنزین سوپر وارداتی توسط بخش غیردولتی، دوباره بنزین با اکتان ۹۵ به سید سوخت خودروهای کشور وارد می‌شود. مدت‌هاست که بنزین با اکتان ۹۵ در جایگاه‌های سوخت عرضه نشده و برای خودروهای لوکس و متقاضی بنزین با اکتان بالا، اکتان افزایشی از کالاهای پرفروش شده است. البته این مسئله به‌معنای عدم توانمندی تولید بنزین با اکتان ۹۵ در پالایشگاه‌های ایرانی نیست، چراکه در برخی پالایشگاه‌ها، از جمله پالایش آبادان به عنوان قدیمی‌ترین پالایشگاه و پالایشگاه اسفهان به‌عنوان غول پالایشی کشور، امکان تولید بنزین با اکتان ۹۵ وجود دارد. افزایش افسارگسیخته مصرف بنزین در کشور که متوسط مصرف روزانه این فرآورده استراتژیک نفتی را در سال ۱۴۰۳ به ۱۲۴ میلیون لیتر رساند و در ۵ ماهه نخست نیز به ۱۳۰ میلیون لیتر در روز رسیده و متوسط مصرف بنزین در شهریورماه امسال نیز از مرز ۱۲۰ میلیون لیتر عبور کرده، موجب شد تا مسئولان امر در تلاش برای کاهش واردات بنزین برای تأمین این میزان ناترازی؛ از ظرفیت‌های صنعت پالایش کشور برای تأمین بخشی از کسری سوخت مورد نیاز استفاده کنند و ظرفیت تولید بنزین با اکتان ۹۵ متقاضی آن در کشور نسبت به متقاضی بنزین استاندارد معمولی بسیار کمتر است را برای افزایش حجم بنزین تولیدی پالایشگاه‌ها اختصاص دهند.

از این رو در اقدامی مدبرانه، مجوز واردات بنزین سوپر به بخش خصوصی در آبان ماه سال گذشته داده شد تا تقاضای بنزین با اکتان ۹۵ به این صورت پاسخ داده شود و از ظرفیت تولید بنزین با اکتان بالا در پالایشگاه‌هایی مثل پالایشگاه اسفهان، برای افزایش حجم بنزین معمولی استفاده شود.

Charsoogh newspaper

■ یکشنبه ۳۰ شهریور ۱۴۰۴ ■ سال اول ■ شماره ۲۷۸

بخارنوبت

نبض اقتصاد

را در دست بگیرید

چرا بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۵ به سازمان برنامه و بودجه ابلاغ نشد؟

گزارش

تأخیر یک‌ماهه در ابلاغ بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۵، هرچند تاکنون روند قانونی و اجرایی کشور را متوقف نکرده، اما فشار زمانی و محدودیت در برنامه‌ریزی منابع را افزایش داده است.

معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور با تأکید بر اینکه هنوز بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور دریافت نشده است، تصریح کرد: «رئیس‌جمهوری بر رعایت عدالت و بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد تأکید داشته‌اند و این نکات قطعاً در تدوین بودجه سال ۱۴۰۵ مورد توجه قرار

خواهد گرفت.» این اظهارات نشان‌دهنده اهمیت عدالت و عملکردگرایی در فرآیند بودجه‌ریزی دولت است و همچنین تأخیر در ابلاغ بخشنامه را به یکی از دغدغه‌های مهم کارشناسان و دستگاه‌های اجرایی تبدیل کرده است. براساس اسناد و گزارش‌های موجود، بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۴ کشور در تاریخ یک شهریورماه ۱۴۰۳ به سازمان برنامه و بودجه ابلاغ شد و فرآیند تدوین آن آغاز شد. این بخشنامه شامل هفت پیوست مهم بود که دستورالعمل‌ها و چارچوب‌های لازم برای آماده‌سازی لایحه برنامه و بودجه را تعیین می‌کرد. از جمله این پیوست‌ها می‌توان به برنامه زمان‌بندی تهیه و تنظیم لایحه به‌صورت دومرحله‌ای، ضوابط مالی تهیه و تنظیم لایحه برنامه و بودجه، دستورالعمل‌ها و فرم‌های

تهیه و تدوین بودجه دستگاه‌های اجرایی، دستورالعمل بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد و برنامه عملیاتی سالانه اشاره کرد. این اسناد نقش مهمی در هماهنگی میان دستگاه‌ها و تضمین شفافیت و عدالت در تخصیص منابع مالی ایفا می‌کردند.

با این حال، با وجود نزدیک شدن به ایام تحویل بودجه به مجلس هنوز بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۵ به سازمان برنامه و بودجه ابلاغ

اصلاح نظام اداری بدون بازطراحی نظام پرداخت امکان‌پذیر نیست

ارتقای بهره‌وری و افزایش دقت در تخصیص منابع مالی، از اهداف کلیدی نظام پرداخت است.

کشور در جلسه اخیر کارگروه به‌صورت دقیق بررسی شد. اعضا جالش‌هایی همچون نحوه تعیین شاخص‌های عملکردی، روش‌های کمی و کیفی ارزیابی و چگونگی ارتباط نتایج عملکرد با میزان پرداخت‌ها مورد بحث قرار دادند. در جریان بررسی‌ها، پیشنهادهایی برای اصلاح و تکمیل آیین‌نامه ارائه شد و مقرر گردید نسخه اصلاح‌شده‌با در نظر گرفتن نظرات اعضا و اولویت‌های اجرایی، در جلسات آینده کارگروه ارائه شود. به گزارش تسنیم، اصلاح نظام پرداخت کارکنان دولت یکی از الزامات کلیدی در مسیر بازسازی و بهینه‌سازی ساختار اداری کشور است. نظام پرداخت سنتی که مبتنی بر حقوق ثابت و غیرارتباطی با عملکرد است، اغلب منجر به کاهش انگیزه نیروی انسانی، نارضایتی و عدم کارآمدی در دستگاه‌های اجرایی می‌شود. بازطراحی این نظام با تمرکز بر پرداخت مبتنی بر عملکرد، می‌تواند عدالت در تخصیص منابع مالی، شفافیت بیشتر و ارتقای بهره‌وری کارکنان و سازمان‌ها را تضمین کند.

تجربه‌های گذشته نشان داده بدون وجود نظام ارزیابی مستمر، پرداخت مبتنی بر عملکرد به اهداف اصلی خود نمی‌رسد. از این رو، بخش مهمی از بررسی آیین‌نامه به شناسایی همین چالش‌ها اختصاص یافته است. بررسی آیین‌نامه و چالش‌های اجرایی

مواد آیین‌نامه اجرایی بند «الف» ماده ۱۸ قانون پیشرفت عملکرد در بخش‌های گذشته نشان داده بدون وجود نظام ارزیابی مستمر، پرداخت مبتنی بر عملکرد به اهداف اصلی خود نمی‌رسد. از این رو، بخش مهمی از بررسی آیین‌نامه به شناسایی همین چالش‌ها اختصاص یافته است.

اخبار ۳

نشده است. این تأخیر باعث ایجاد نگرانی‌هایی در میان کارشناسان مالی و مدیران دستگاه‌های اجرایی شده است، زیرا بدون دریافت بخشنامه، زمان بندی تدوین و ارائه لایحه بودجه ۱۴۰۵ به مجلس دچار اختلال می‌شود و برنامه‌ریزی منابع برای سال آینده با ابهام مواجه خواهد شد.

یکی از نکات کلیدی در بخشنامه بودجه ۱۴۰۵، مطابق تأکید رئیس‌جمهوری، رعایت بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد و تضمین عدالت در تخصیص منابع است. کارشناسان بر این باورند که اجرای این اصول بدون ابلاغ به‌موقع بخشنامه و فراهم شدن چارچوب‌های قانونی و فرم‌های اجرایی ممکن نخواهد بود. همچنین، تأخیر در ابلاغ این بخشنامه می‌تواند اجرای برنامه‌های توسعه‌ای و طرح‌های عمرانی را نیز تحت تأثیر قرار دهد و برخی پروژه‌ها با تأخیر در تخصیص منابع مواجه شوند.

تجربه سال‌های گذشته نشان داده است که تدوین بودجه بدون دریافت بخشنامه ابلاغی، علاوه بر ایجاد فشار زمانی برای کارشناسان، می‌تواند به عدم انطباق لایحه با اهداف برنامه‌ریزی استراتژیک کشور و کاهش کارایی تخصیص منابع منجر شود. از این رو، کارشناسان اقتصادی و مدیران مالی تأکید دارند که ابلاغ سریع بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۵ ضروری است تا دستگاه‌ها فرصت کافی برای برنامه‌ریزی دقیق و آماده‌سازی برنامه‌های عملیاتی سالانه داشته باشند. مسئولان سازمان برنامه و بودجه نیز اعلام کرده‌اند که با دریافت بخشنامه، فرآیند تدوین بودجه مطابق با اصول شفافیت، عدالت و عملکردگرایی ادامه خواهد یافت و تمام دستورالعمل‌ها و فرم‌های لازم برای هماهنگی میان دستگاه‌ها و اجرای بودجه مبتنی بر عملکرد در اختیار مدیران اجرایی قرار خواهد گرفت. هدف نهایی این است که لایحه بودجه سال آینده بتواند هم‌عدالت در تخصیص منابع را تضمین کند و هم بهره‌وری دستگاه‌ها و کیفیت خدمات عمومی را ارتقا دهد.

در نهایت، تأخیر در ابلاغ بخشنامه بودجه سال ۱۴۰۵، هرچند تاکنون روند قانونی و اجرایی کشور را متوقف نکرده، اما فشار زمانی و محدودیت در برنامه‌ریزی منابع را افزایش داده است. انتظار می‌رود دولت با ابلاغ سریع این بخشنامه، مسیر تدوین بودجه را شفاف‌تر و منسجم‌تر کند و فرصت کافی برای اجرای بودجه مبتنی بر عملکرد و تحقق عدالت مالی را برای دستگاه‌های اجرایی فراهم سازد.

هدف نهایی این است که لایحه بودجه سال آینده بتواند هم عدالت در تخصیص منابع را تضمین کند و هم بهره‌وری دستگاه‌ها و کیفیت خدمات عمومی را ارتقا دهد

دومحور اصلی اصلاح ساختار بودجه

با توجه به اظهارات رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور به‌نظری‌رسد که تمرکز ویژه برای اجرای کامل پرداخت به‌ذی‌نفع، حذف ردیف‌ها و سازمان‌های موازی در چارچوب اصلاح ساختار بودجه به وجود آمده است.

یکی از مواردی که برای سال‌ها و در چارچوب اصلاح ساختار بودجه کشور مورد توجه کارشناسان و دولسوزان بوده است، ساختار غیربهره‌ور و موازی کاری دستگاه‌های دولت یا وابسته به دولت است.

در کنار این موضوع، به سبب نقص‌های جدی که در نظام بودجه‌ریزی کشور بودجه داشته است، هر نهادی تلاش کرده تا با ایجاد یک ردیف مخصوص به خود در بودجه، منابع اختصاصی خود را دریافت کند.

این مسئله شاید از دیدگاه هر دستگاه تلاشی برای تحقق اهداف باشد اما از دید ملی چنین فرآیندی سبب افزایش بی‌رویه هزینه‌ها و تشدید فرآیندهای چانه‌زنی بین دولت و مجلس و دستگاه‌های وابسته به بودجه شده است.

اخیراً سید حمید پورمحمدی رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور در خصوص اصلاح ساختار بودجه و همچنین احتمال حذف یا اعمال محدودیت در خصوص برخی ردیف‌های بودجه گفت: چاره‌ای جز این نداریم. باید به مصالح ملگه نگاه کنیم و اینکه منابع محدود خود را در شرایط فعلی صرف چه اقدامی می‌کنیم. در شرایط فعلی این منابع باید گره‌ای از کار مردم باز کند و مانجر به توسعه شود.

وی تأکید کرده است که دولت مدیون هیچ ردیفی در بودجه نیست که مجبور باشد تا باید آن را ادامه بدهد. دولت نگاه می‌کند که در سال جاری، سازمان‌ها، چه وظیفه‌ای دارند و چه گره‌ای از کار مردم باز می‌کند.

در نتیجه در حال بررسی هستیم تا برخی سازمان‌ها که موازی کاری می‌کنند را حذف کنیم. به دنبال آن هستیم که تعدادی از ردیف‌هایی که دستکم در شرایط فعلی اولویت ندارند را حذف، یا اولویت‌بندی کنیم.

حذف فرآیندهای رسوب‌زا و اجرای کامل پرداخت به‌ذی‌نفع نهایی
رئیس سازمان برنامه و بودجه در بخش دیگری از سخنان خود به مسئله تکمیل مراحل پرداخت به‌ذی‌نفع نهایی پرداخته و بیان کرده است که به دنبال آن هستیم که بسیاری از فرآیندها که سبب می‌شود منابع مالی محدود دولت رسوب کند را حذف کنیم.

به این معنا که اگر قرار است پولی را برای خرید خدمت یا کالا بدهیم، به جای آنکه پول در نقاط مختلف نگهداری شود و به اصطلاح بیخ آن آب شود تا به دست ذی‌نفع نهایی برسد، سازوکارهایی طراحی شده تا به همان شخص نهایی پرداخت انجام دهیم. به این ترتیب دیگر نیاز نیست صدها نفر یا دستگاه‌های مختلف در این مسیر نقش ایفا کنند؛ بنابراین تلاش می‌کنیم تا این مسئله در بودجه اجرایی شود.

دو مسیر متفاوت برای افزایش بهره‌وری در بودجه ۱۴۰۵

باید توجه داشت که مسئله افزایش بهره‌وری یک موضوع حیاتی برای تحقق رشد اقتصادی ۸ درصدی است. در حقیقت براساس برنامه هفتم توسعه بخش قابل توجهی از رشد اقتصادی سالانه باید بر همین اساس محقق شود اما ایجاد تغییر در حوزه بهره‌وری کار بسیار دشواری است. دو مورد از اصلاحاتی که می‌تواند بهره‌وری ساختار بودجه را تحت تأثیر خود قرار دهد و در سخنان رئیس سازمان برنامه و بودجه به طور شفاف به آن اشاره شد، حذف موازی کاری دستگاه‌ها و ردیف‌های بودجه‌ای متفاوت آنها و دیگری تکمیل فرآیند پرداخت به‌ذی‌نفع نهایی است. در خصوص موازی‌کاری‌ها باید تأکید داشت که مسئولیت اصلی بر عهده دولت است چراکه بار شناسایی خدمات و عملکردهای موازی مستقیماً متوجه خود دولت و به‌طور جدی‌تر سازمان اداری و استخدایی و سازمان برنامه و بودجه است.

^[1] این تأخیر باعث ایجاد نگرانی‌هایی در میان کارشناسان مالی و مدیران دستگاه‌های اجرایی شده است

^[2] این تأخیر باعث ایجاد نگرانی‌هایی در میان کارشناسان مالی و مدیران دستگاه‌های اجرایی شده است

مکانیسم ماشه نمی تواند تهدیدی برای تأمین کالا‌های اساسی باشد

سسخنگوی اتحادیه بنکداران مواد غذایی تهران با هشدار نسبت به ضعف در نظام توزیع کالا‌های اساسی تاکید کرد: حتی با فعال شدن مکانیسم ماشه و تشدید فشارهای خارجی، مشکل اصلی کشور کمبود کالا نخواهد بود، چراکه ذخایر کافی وجود دارد اما اگر ساختار توزیع اصلاح نشود و اصناف کنار گذاشته شوند، بازار با بی نظمی، التهاب، افزایش قیمت و کمبودهای مصنوعی مواجه خواهد شد.

حسین فرهادی، عضو هیات مدیره و سخنگوی اتحادیه بنکداران مواد غذایی تهران با تاکید بر اهمیت مدیریت شبکه توزیع در شرایط حساس اقتصادی اظهار داشت: با فعال شدن مکانیسم ماشه، مشکل اصلی کشور در بخش کالا‌های اساسی، کمبود یا نبود کالا نخواهد بود، چراکه ذخایر کافی وجود دارد. مسئله‌ای که می تواند ما را دچار بحران کند، ضعف در نظام توزیع و مدیریت بازار است. وی با اشاره به وضعیت کنونی ذخایر کالا‌های اساسی توضیح داد: اکنون دیپو ذخایر کالا در کشور وجود دارد و واردات نیزانجام شده است. بنابراین، از منظر تأمین کالا نگرانی چندانی نداریم. مشکل اصلی ما این است که توزیع کالا‌ها به شکل عادلانه و برنامه‌ریزی شده انجام نمی شود. اگر در زمان بحران، شبکه توزیع فقط در اختیار چند شرکت با یک وزارتخانه قرار گیرد، آن زمان توان مدیریت بازار از بین می رود و بی نظمی و التهاب در بازار شکل خواهد گرفت.

فرهادی با تاکید بر اینکه برای مدیریت شرایط خاص باید از پیش برنامه‌ریزی شود، افزود: باید یک اتاق عملیات دائمی برای مدیریت شبکه توزیع کالا‌های اساسی طراحی شود تا در شرایط حساس و بحرانی، این کالا‌ها از طریق شبکه مویرگی در سراسر کشور پخش شوند. اگر از همین امروز ساختار شبکه توزیع اصلاح نشود، در شرایط حساس آینده با مشکلات جدی روبه‌رو خواهیم شد. سخنگوی اتحادیه بنکداران مواد غذایی تهران به نقش اصناف در چرخه توزیع اشاره کرد و تصریح کرد: طبق آمار، ۸۵ درصد توزیع کالا در کشور برعهده اصناف است و فقط ۱۵ درصد سهم فروشگاه‌های زنجیره‌ای است. در تهران نیز ۶۳ درصد سهم توزیع در اختیار اصناف است، ۲۲ درصد به فروشگاه‌های زنجیره‌ای تعلق دارد و ۱۵ درصد نیز از طریق میادین انجام می شود اما متأسفانه در سال‌های اخیر سیاست گذاری‌های نادرستی صورت گرفته که باعث شده تا سهم عمده‌ای از توزیع کالا به فروشگاه‌های زنجیره‌ای واگذار شود. این در حالی است که فروشگاه‌های زنجیره‌ای نه ظرفیت توزیع چنین حجم عظیمی از کالا را دارند و نه می توانند نیازهای روزمره جامعه را در شرایط خاص پوشش دهند.

فرهادی هشدار داد: وقتی اصناف که ستون اصلی شبکه توزیع کشور هستند کنار گذاشته شوند، بازار به سمت افزایش قیمت، احتکار و کمبودهای مصنوعی پیش می‌رود. ما این تجربه را در حال حاضر نیز می بینیم. به عنوان مثال در برخی مواقع بیش از ۸۰ درصد سهم توزیع کالا‌های اساسی به فروشگاه‌های زنجیره‌ای اختصاص داده می شود، در حالی که سهم واقعی آن‌ها در سطح کشور فقط ۱۵ درصد است. این کار اشتباه استراتژیک است و باعث بی نظمی در بازار می شود.

حذف اصناف از چرخه توزیع اشتباه تکراری است

وی با یادآوری تجربه دوران جنگ تحمیلی و شرایط بحرانی مشابه بیان کرد: در آن زمان اگر اصناف نبودند، بازار با بحران بزرگی مواجه می شد. فروشگاه‌های زنجیره‌ای ای بسته بودند یا کالا را به صورت سهمیه‌ای و محدود عرضه می کردند، در حالی که سوپرمارکت‌ها و اصناف با شبکه گسترده خود توانستند نیاز مردم را برطرف کنند و اجازه ندهند تا احساس کمبود در جامعه به وجود آید. بنابراین حذف اصناف از چرخه توزیع اشتباهی تکراری است که نتایج آن بارها به اثبات رسیده است.

سسخنگوی اتحادیه بنکداران مواد غذایی تهران در ادامه درباره وضعیت کالا‌های اساسی نظیر برنج و روغن گفت: در حال حاضر ذخایر کالا‌های اساسی تأمین شده و کمبودی در این بخش وجود ندارد اما برای آینده باید بر اساس آمار دقیق سطح زیرکشت، میزان تولید داخلی و حجم مصرف، برنامه‌ریزی لازم برای واردات انجام شود. به طور مثال در مورد برنج باید از همین حالا مشخص شود که چه میزان کسری داریم و چه میزان باید وارد شود تا در ماه‌های آینده با بحران روبه‌رو نشویم.

وی افزود: در مورد روغن نیز همین موضوع صدق می کند. این کالا نیز به واردات وابسته است و باید برای تأمین آن از هم اکنون تدابیر لازم اندیشیده شود. اگر این برنامه‌ریزی‌ها دقیق و به موقع انجام شود، هیچ نگرانی از بابت کمبود کالا‌های اساسی نخواهیم داشت.

مکانیسم ماشه در صورت مدیریت شبکه توزیع تأثیری ندارد

فرهادی در خصوص تأثیر مکانیسم ماشه و تحریم‌های احتمالی بر قیمت کالا‌ها توضیح داد: اگر شبکه توزیع مدیریت شود و ارز ترجیحی برای کالا‌های اساسی اختصاص یابد، افزایش قیمت چشمگیری در این کالا‌ها نخواهیم داشت. تغییر قیمت‌ها بیشتر مربوط به کالا‌هایی است که با ارز آزاد وارد می شوند. طبیعی است که اگر نرخ ارز افزایش پیدا کند، این کالا‌ها هم گران خواهند شد اما در مورد کالا‌های اساسی که با ارز دولتی وارد می شوند، مدیریت صحیح می تواند از افزایش غیرمنطقی قیمت جلوگیری کند.

عضو هیات مدیره و سخنگوی اتحادیه بنکداران مواد غذایی تهران تاکید کرد: آنچه امروز بیش از کمبود کالا اهمیت دارد، مدیریت شبکه توزیع است. اگر از همین حالا ساختار توزیع اصلاح و نقش اصناف در جایگاه واقعی خود قرار گیرد، حتی با فعال شدن مکانیسم ماشه و افزایش فشارهای خارجی، بازار کشور دچار بحران نخواهد شد. اما اگر این اصلاح‌ها به تعویق بیفتد و توزیع در اختیار گروه‌های محدود باقی بماند، با کوچک‌ترین تکانه سیاسی یا اقتصادی، جامعه با کمبودهای مصنوعی و التهاب بازار مواجه خواهد شد.

یکشنبه ۳۰ شهریور ۱۴۰۴
۲۸ ربیع الاول ۱۴۴۷

مدیر مسئول: مهدی مهرپور

چاپخانه: صمیم
تلفن: ۶۶۱۲۸۶۱۲

کد پستی: ۱۴۱۹۹۷۳۱۶۸
آدرس: خیابان آزادی - چهارراه فرصت - پلاک ۹۸ - طبقه ۶

شماره ۲۷۸
سال اول
۲۰۲۵ September ۲۱

روابط عمومی: ۰۹۲۱۳۹۰۹۰۶۹

چاپخانه: صمیم
تلفن: ۶۶۱۲۸۶۱۲

کد پستی: ۱۴۱۹۹۷۳۱۶۸
آدرس: خیابان آزادی - چهارراه فرصت - پلاک ۹۸ - طبقه ۶

اقدام عجیب دولت ومجلس برای غیرشفاف کردن بودجه

گزارش

طرح تازه دولت ومجلس برای حذف تبصره‌های بودجه، نگرانی‌هایی جدی درباره کاهش شفافیت مالی ایجاد کرده است؛ کارشناسان هشدار می دهند که این اقدام می تواند امکان رصد سیاست‌های کلان ارزی، نفتی و رفاهی را محدود کرده وزمینه را برای تصمیم‌گیری‌های پشت‌پرده وغیرشفاف فراهم کند.

طرح تازه دولت ومجلس برای حذف تبصره‌های بودجه، نگرانی‌های جدی درباره کاهش شفافیت مالی ایجاد کرده است:جایی که تبصره‌ها تاکنون نقش مهمی در آشکار کردن سیاست‌های کلان ارزی، نفتی و رفاهی ایفا می کردند وحذف آن‌ها می تواند امکان رصد را کاهش دهد. بحث اصلاح ساختار بودجه سه ساله کشور این روزها در دستور کار دولت ومجلس قرار گرفته وطرح‌هایی برای تغییر شیوه ارائه وبررسی لایحه بودجه مطرح شده است.

سید حمید پورمحمدی، رئیس سازمان برنامه وبودجه اخیراً اعلام کرده است: «در حال حاضر اصلاح ساختار بودجه میان دولت ومجلس در حال بررسی است. در همین راستا،پیشتهای در مجلس مطرح

شد مبنی براین که به جای ارائه بودجه در سه مرحله (لایحه، جدول واحکام)، بودجه به صورت یک مرحله‌ای تقدیم شود.این که به جای ارائه تبصره‌های متعدد، صرفاً جدول بودجه به مجلس ارائه شود.» این طرح ظاهراً با هدف ساده‌سازی فرآیند بودجه‌ریزی مطرح شده اما به باور برخی از کارشناسان واقتصاددانان، حذف تبصره‌ها ومحدود کردن لایحه به «جدول عددی» به معنای گام برداشتن در مسیر غیرشفاف شدن بودجه است؛ مسیری که می تواند هم دولت ومجلس را از پاسخگویی در قبال تصمیمات کلان مالی واقتصادی برهاند.

نقش تبصره‌در شفافیت وسیاست گذاری

در سال‌های اخیر، تبصره‌های بودجه به مثابه متن شفاف و صریحی عمل کرده‌اند که جهت‌گیری‌های کلان دولت در حوزه‌های مالی، تجاری وارزی را روشن می‌کرد. مصداق بارز این موضوع، تبصره‌ای مرتبط با حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی در سال‌های ۱۴۰۰ و۱۴۰۱ بود که باعث شد سیاستی به شدت حساس، به شکل آشکار در معرض دید جامعه کارشناسی، رسانه‌ها و نمایندگان قرار گیرد.درباره آن بحث ومطالیه‌گری گسترده شکل بگیرد.

نمونه دیگر، موضوع «کالبرگ الکترونیکی» است که در تبصره ۱۳ قانون

بودجه امسال نیز گنجانده شد. متن این حکم به گونه‌ای گنجانده شده بود که مشخص شد رویکرد دولت در

پراخت یارانه متغاف به اسم کالبرگ به هیچ عنوان با حکم مندرج در بند تبصره ۱۳ قانون مطابقت ندارد. همین شفافیت قانونی، حاشیه‌ها ونقد‌های فراوانی به دنبال داشت وزمینه را برای اصلاح‌گری ومطالیه کارشناسان در نحوه اجرای این سیاست فراهم کرد.

حال اگر این موارد فقط در قالب جدول عددی به مجلس ارائه می‌شد، هیچ چشم‌انداز شفافی برای عموم مردم و حتی نخبگان اقتصادی وجود نداشت وامکان نقد و اصلاح سیاست‌ها بسیار محدود می‌شد.

اهمیت تبصره‌ها در موضوعات کلان

بخش قابل توجهی از احکام بودجه،

به موضوعات کلان کشور اختصاص دارد؛ از ساماندهی فروش نفت و برنامه‌ریزی در بخش انرژی گرفته تا استقرار از صندوق توسعه ملی و نحوه بازپرداخت بدهی‌های دولت به بانک‌ها ونهادهای مالی. این موارد اساساً نمی‌توانند صرفاً در قالب جدول ارقام شوند ونیازمند متن قانونی روشن وقابل تفسیر هستند. اگر احکام مرتبط با این مسائل در لابه‌لای جداول پنهان شود، شفافیت مالی دولت وامکان رصد عمومی به‌شدت کاهش خواهد یافت.

تبصره‌ها وسهم‌خواهی منطقی‌ها

یکی از استدلال‌های موافقان حذف تبصره‌ها این است که تبصره‌ها گاهی بهانه‌ای برای امتیازگیری برخی نمایندگان شهرستانی وافزودن احکام منطقی‌های می‌شده اما واقعیت آن است که سهم‌خواهی منطقی‌ها در عمده موارد نه از طریق تبصره‌ها بلکه از طریق جداول استانی اتفاق می‌افتاد. تبصره‌ها بیشتر برسیاست‌های کلان تمرکز داشتند و کمتر به مسائل خردمحلّی ورود می‌کردند. به بیان دیگر، حذف تبصره‌ها لزوماً مانع سهم‌خواهی نخواهد شد، بلکه برعکس، ممکن است راه را برای لابی‌های غیرشفاف در پشت ارقام جداول باز کند.

تهدید شفافیت در بودجه

انتقال احکام مهم بودجه‌ای به جداول وحذف تبصره‌ها، به معنای کاهش جدی امکان رصد ومطالیه‌گری است، چراکه جداول بودجه اساساً برای عموم مردم وحتی بسیاری از نمایندگان غیرمتخصص، کمتر قابل فهم ونی‌گیری است. این در حالی بوده که احکام صریح قانونی در تبصره‌ها می‌تواند به موضوعی برای مناظره عمومی، رسانه‌ای و کارشناسی تبدیل شود. از این منظر، «جدولی کردن» بودجه می‌تواند نقطه شروعی برای غیرشفاف شدن تصمیمات کلان اقتصادی در حوزه ارز، تجارت خارجی، سیاست‌های بانکی وسایر بخش‌ها باشد.

اگرچه اصلاح ساختار بودجه ضرورتی انکارناپذیر است وتجربه سال‌های گذشته نیز نشان می‌دهد که بسیاری از تبصره‌ها با اجرائی سنگینی بر دوش دولت گذاشته وفرآیند تصویب را پیچیده کرده اما حذف کامل آن‌ها راه‌حل درستی به نظر نمی‌رسد. راهکار منطقی می‌تواند در «شفیح و ساماندهی تبصره‌ها» ومحدود کردن آن‌ها به مسائل کلان وحیاتی کشور باشد، نه این که اساساً از فرآیند بودجه حذف شوند.

به نظر می‌رسد که مجلس و دولت اگر به دنبال اصلاح واقعی باشند، باید میان «شفافیت» و «کارآمدی» توازن ایجاد کنند؛ به نحوی که از یک‌سو جلوی انبساط تبصره‌های پراکنده و منطقی‌ها گرفته شود واز سوی دیگر، احکام مهمی همچون سیاست‌های نفتی، ارزی، بانکی و رفاهی در قالب شفاف تبصره‌ها باقی بماند. در غیر این صورت، بودجه‌ها به مجموعه‌ای از جداول خشک وبی‌متغیلات تبدیل خواهد شد که فقط کارشناسان معدود قادر به رمزگشایی از آن هستند و عموم جامعه ونخبگان اقتصادی از حق نظارت ومطالیه‌گری محروم می‌شوند.

یکی از استدلال‌های موافقان حذف تبصره‌ها این است که تبصره‌ها گاهی بهانه‌ای برای امتیازگیری برخی نمایندگان شهرستانی وافزودن احکام منطقی‌های می‌شده اما واقعیت آن است که سهم‌خواهی

شهرستانی وافزودن احکام منطقی‌های می‌شده اما واقعیت

آن است که سهم‌خواهی

منطقی‌ها در عمده موارد نه از طریق تبصره‌ها بلکه از طریق

جداول استانی اتفاق می‌افتاد

ضرورت برگزاری فوری جلسه شورای عالی کار برای ترمیم دستمزد

نم‌آینده کارگران در شورای عالی کار با اشاره به کاهش شدید قدرت خرید کارگران، خواستار برگزاری فوری جلسه این شورا برای اصلاح دستمزد شد.

محمدرضا تاجیک، با اشاره به ضرورت برگزاری فوری جلسه شورای عالی کار برای بازنگری دستمزد گفت: امروز شرایط اقتصادی کشور به گونه‌ای است که قدرت خرید کارگران به شدت کاهش یافته و شفاف عمیقی میان دریافتی فعلی کارگران وهزینه‌های واقعی معیشت آن‌ها ایجاد شده است. برگزاری به موقع جلسات شورای عالی کار، نه تنها یک الزام قانونی، بلکه یک ضرورت اجتماعی وانسانی است. تأخیر در این جلسات به معنای بی‌توجهی به معیشت میلیون‌ها خانواده کارگری است که در سخت‌ترین شرایط، بار تولید و اقتصاد کشور را دوش می‌کشند.

وی با اشاره به اینکه با توجه به آمارهای رسمی وغیررسمی، دستمزد مصوب سال جاری حتی نیمی از سبد معیشت واقعی خانوار را هم پوشش نمی‌دهد افزود: در شرایطی که تورم به صورت مداوم در حال افزایش است وقیمت کالا‌های اساسی روزبه‌روز بالاتر می‌رود، دستمزدی که در ابتدای سال بر اساس برآوردهای زمستان‌های قبل تعیین شده، دیگر کارایی ندارد. این یعنی قدرت خرید کارگر، ماه به‌ماه کاهش می‌یابد و اگر چاره‌اندیشی نشود، سفره کارگری‌بیش از این کوچک‌تر خواهد شد.

تاجیک گفت: مهم‌ترین راهکار، برگزاری فوری فوق‌العاده جلسه شورای عالی کار با دستور کار بازنگری در مزد است. طبق ماده ۴۱ قانون کار، تعیین مزد باید متناسب با نرخ تورم وهزینه سبد معیشت انجام شود. وقتی هزینه زندگی افزایش چشمگیری پیدا می‌کند، باید دستمزد نیز متناسب با آن روز شود. برخی کشورها چند نوبت در سال مزد را بازنگری می‌کنند، ما هم باید به این سمت حرکت کنیم، به‌ویژه در شرایط اقتصادی خاصی که امروز با آن مواجه هستیم.

نم‌آینده کارگران در شورای عالی کار در پاسخ به اینکه برخی معتقدند افزایش دستمزد می‌تواند به تورم دامن بزندا اظهار داشت: این تحلیل یک‌سویه و نا عادلانه است. آیا تورم فعلی نتیجه افزایش دستمزد است؟ کارگری که حتی زیر خط فقر زندگی می‌کند، چگونه می‌تواند عامل تورم باشد؟ اتفاقاً اگر قدرت خرید کارگر افزایش پیدا کند، چرخ اقتصاد داخلی نیز به گردش درخواهد آمد، چون کارگر عمده درآمد خود را صرف مصرف در بازار داخلی می‌کند. برعکس، وقتی کارگر فقیر باشد، بازار هم دچار رکود می‌شود وتولیدی آسیب می‌بیند. پس افزایش منطقی دستمزد، نه تنها تورم‌زنیست، بلکه می‌تواند اقتصاد را از رکود نجات دهد. وی بیان کرد: درخواست ما از دولت وزارت کار این است که بی‌درنگ جلسه شورای عالی کار را با حضور نمایندگان کارگری و کارفرمایی برگزار کنند. نباید این مطالبه به تأخیر بیفتد. دولت باید نشان دهد که پایبند به عدالت اجتماعی وموظف به تأمین حداقل‌های معیشتی برای قشرزحمت‌کش کارگراست. از سوی دیگر، انتظار داریم سازوکار مشخصی برای بازنگری چند مرحله‌ای دستمزد در طول سال در نظر گرفته شود تا کارگران مجبور نباشند یک سال کامل با حقوق ثابت، اما تورم روبه رشد زندگی کنند. تاجیک گفت: فراموش نکنیم که کرانت انسانی با تأمین حداقل معیشت آغاز می‌شود. اگر می‌خواهیم جامعه‌ای سالم، پویا وامیدوار داشته باشیم، باید به وضعیت کارگران رسیدگی شود. امروز، نه فردا، زمان تصمیم‌گیری است. از مسئولان می‌خواهیم که با مردم، به‌ویژه با طبقه کارگراصداقت باشند وتصمیماتی بگیرند که باری از دوش این قشر زحمت‌کش بردارد، نه اینکه به فرشارهائیشان بیفزاید.

ابهام در اجرای قانون جهش تولید مسکن؛ وام‌ها معطل بانک‌ها

مسکن در طرح‌ها وبرنامه‌های اعلام شده وزارت راه وشهرسازی پرداخت می‌شود. در صورت ترکیب منابع بانک عامل با منابع صندوق ملی مسکن، نرخ سود تسهیلات براساس نسبت مشارکت منابع صندوق ملی مسکن با بانک عامل ونرخ سود مصوب شورای پول و اعتبار محاسبه می‌شود.

تبصره ۵: سازمان امور مالیاتی موظف است در صورت عدم رعایت موضوع این ماده، مالیاتی برابر ۲۰ درصد تعهد انجام‌شده را از بانک‌ها ومؤسسات اعتباری مستنکف اخذ و به خزانه‌داری کل کشور واریز کند. این مبلغ به عنوان تخصیص یافته تلقی و به حساب صندوق ملی مسکن واریزی می‌شود.

گرچه در گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس آمده که بانک‌ها مدعی هستند تقاضای تسهیلات مسکن از سوی وزارت راه وشهرسازی و آنها ابلاغ نشده، اما اوخاردی‌هشتم سال ۱۴۰۳ مدت‌عامل وقت صندوق ملی مسکن با ابراز این که بانک‌ها در تلاش هستند جریمه مالیاتی را از روش‌های حقوقی لغو کنند به تسنیم گفته‌بود: آنها ادعای می‌کنند: «در سامانه فرد معرفی نشده است که به آنها اعلام کنیم»، وزارتخانه در این رابطه پاسخ‌های روشنی دارد؛ اولاً بانک‌ها از روش‌های دیگری می‌توانستند افراد را شناسایی کنند که این کار را نکردند وانفعال به خرج دادند. بانک‌ها به قانونی تکیه کرده‌اند که می‌گوید وزارت راه وشهرسازی باید به آنها اعلام می‌کرد.

نمایندگان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن وكشاورزی زنجان عنوان کرد: غرب با جنگ روانی وسیاسی که به راه‌انداخته، عنوان می‌کند که اسنپ‌ک اقتصاد ایران را نابود خواهد کرد. اما این موضوع تنها یک جنگ روانی است، زیرا ایران سال‌هاست که تحت تحریم‌های مغرب‌غرب قرار گرفته‌و در مقابل تحریم‌ها قوی شده است، بنابراین اسنپ‌ک تأثیر اندکی بر اقتصاد ایران دارد. منصوروی خاطرنشان کرد: غرب در این جنگ روانی وسیاسی پیروز نخواهد شد و دیر یا زود خود را پویایی‌ها واز مذاکره با ایران می‌شوند، بنابراین غرب با مطرح کردن اسنپ‌ک، تنها به دنبال تشدید فشار روانی وسیاسی به کشور است. وی یادآور شد: در گذشته تحت تحریم‌های سازمان

بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس ابهام در اجرای ماده ۴ قانون جهش تولید مسکن (نهیض ملی مسکن) بانک‌ها و مردم را سردرگم کرده؛ از نحوه ابلاغ تقاضای وام تا تعیین جریمه مالیاتی مشکلات ادامه دارد.

گزارش تازه مرکز پژوهش‌های مجلس نشان می‌دهد اجرای ماده ۴ قانون جهش تولید مسکن و تبصره‌های مرتبط با آن با ابهاماتی جدی مواجه است؛ از نحوه ابلاغ تقاضای تسهیلات به بانک‌ها تا تعیین میزان جریمه مالیاتی در صورت کوتاهی که می‌تواند روند پرداخت وام مسکن را مختل کند.

در بخشی از گزارش کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس درباره ابهامات ماده ۴ قانون جهش تولید مسکن و دو تبصره ۲ و ۵ آمده است:

بر اساس تبصره ۲، تسهیلات قانون جهش تولید مسکن (نهیض ملی مسکن) بر اساس نیاز سالانه مسکن در طرح‌ها وبرنامه‌های اعلام شده وزارت راه وشهرسازی پرداخت می‌شود، اما در مورد این طرح‌ها وبرنامه‌ها ابهاماتی وجود دارد.

در حال حاضر، تعدادی از بانک‌ها اعلام کرده‌اند که تقاضای تسهیلات مسکن موضوع قانون جهش تولید از طریق سامانه وزارت راه و شهرسازی به آنها ابلاغ نشده است و جریمه‌هایی از تکلیف انجام نشده‌درای آنها اعمال می‌شود. بنابراین لازم است این ابهامات رفع شود. همچنین مشخص نیست اگر تقاضای تسهیلات مسکن از طرف وزارت راه وشهرسازی کمتر از تکلیف اعلام شده توسط بانک مرکزی باشد، آیا این اختلاف به عنوان تعهدات انجام‌نشده تبصره ۵ محسوب می‌شود یا خارج از شمول آن قرار دارد.

سازوکار ارجاع پرونده‌های تسهیلات مسکن به بانک‌ها ومؤسسات اعتباری از طرف وزارت راه نیز شفاف نیست، بنابراین ممکن است تعداد پرونده‌های ارجاعی با تکلیف اعلام شُده بانک مرکزی تناسب نداشته باشد و اجرائی و اجرایی تبصره ۵ در رابطه با مالیات‌ستانی دچار اختلاف شود.

ابهام بودجه سنواتی در تبصره ۵

بر اساس تبصره ۵، سازمان امور مالیاتی موظف است در صورت عدم رعایت موضوع این ماده، مالیاتی برابر ۲۰ درصد تعهد انجام‌نشده را از بانک‌ها ومؤسسات اعتباری مستنکف اخذ و به خزانه‌داری کل کشور واریز کند. اما مشخص نیست آیا برای دریافت این جریمه، درج آن در قانون بودجه ضرورت دارد یا بدون آن نیز امکان‌پذیر است. متن تبصره‌ها:

اسنپ‌بک جنبه روانی دارد

عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی با بیان این که ایران سال‌هاست که تحت تحریم‌های مختلف غرب قرار گرفته و در مقابل تحریم‌ها قوی شده است گفت: اسنپ‌بک تنها یک جنگ روانی است وتأثیر اندکی بر اقتصاد ایران دارد.

ولی‌الله منصوروی، عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی، صنایع، معادن وكشاورزی زنجان با اشاره به احتمال فعال شدن اسنپ‌بک گفت: غرب برنامه‌هسته‌ای ایران را از لحاظ فنی خارج وآن را «سیاسی» کرده است. منصوروی افزود: زمانی که آمریکا به تاسیسات هسته‌ای ایران حمله کرد، به خوبی نشان داد که هدف غرب از مطرح کردن اسنپ‌بک، افزایش فشارهای روانی وسیاسی است. عضو هیات